

Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Eski Türkler: Türkiye ve Türkmenistan**

Sinan ATEŞ¹, Ayhan İNCİRCİ², *Oğuzhan KARADENİZ³ & Mustafa KAPUCUBAŞ⁴

¹Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türkiye

²Düzce Üniversitesi, Türkiye

³Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Türkiye

⁴MEB, Türkiye

Gönderilme Tarihi: **Haziran 2018**

Kabul Tarihi: **Haziran 2018**

Özet:

Araştırmanın amacı Türkiye ve Türkmenistan sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan Eski Türklerle ait konuları karşılaştırmalı bir bakış açısıyla incelemektir. Bu iki ülke sosyal bilgiler programları Orta Asya Türk tarihi ekseninde gözden geçirilmiştir. Çalışmada 2016-2017 eğitim öğretim yılında kullanılmakta olan ders kitapları incelenmiştir. Araştırmanın doğası gereği betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Türkiye ve Türkmenistan sosyal bilgiler ders kitaplarında Eski Türklerle ilgili pek çok bilgi ve bölüm yer almaktadır. Aynı zamanda konu ile ilgili çeşitli görseller, haritalar ve kaynaklar kullanılmıştır. Araştırmadaki bulgular “1- Orta Asya Türk Devletleri, 2- İpek Yolu, 3- Türkler ve İslamiyet, 4- Kültür ve Medeniyet” başlıkları altında incelenmiştir. Bu başlıkların kitaplarda yer alan sunumlarında benzerliklerin fazla olmasının yanında bazı farklılıklar da tespit edilmiştir. Bu çalışmada elde edilen bulguların, öğrenme öğretme ortamında en fazla kullanılan ders materyallerinden biri olan ders kitapları hakkında karar vericilere ve eğitim politikası belirleyicilere yararlı bir bakış açısı sunacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, iki devlet bir millet olarak tabir edebileceğimiz tüm Türk devletlerinin ders kitaplarında ortak paydaların artırılması ve çalışmaların devam ettirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler eğitimi, Türkmenistan ders kitapları, Türkiye ders kitapları, eski Türkler

Abstract

The aim of this research is to examine the issues related to Old Turks in the Social Studies books of Turkey and Turkemenistan using a comparative perspective. The books of both countries are analysed on the basis of Turkish History of Central Asia. The books being used in 2016-2017 educational year are used in this study. Descriptive survey method, suitable for the nature of the study, was employed in the study. There are many sections related to Old Turks in the books of both countries. Furthermore, some varieties of visuals, maps and resources are used related to the topics. The findings of the study are presented under the titles of “1- Turkish States of Central Asia, 2- Silk Road, 3- Turks and Islam, 4- Culture and Civilization”. Beside the majority of similarities, there are some the minority of differences in the presentation these topics. The findings of the study are thought to provide a useful perspective for the decision makers of educational policy and books. In this regard, it can be suggested to increase the common issues and sustain the contunity in the books of two states called as two states one nation.

Keywords: Social studies education, Turkmenistan lesson books, Turkiye lesson books, old Turks

*Sorumlu Yazar E-mail: oguzhan.karadeniz@beun.edu.tr

** Bu araştırma, Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresinde (1-4 Aralık 2016, Antalya/Türkiye) sözlü bildiri olarak sunulmuş ve özet metin olarak yayınlanmıştır.

GİRİŞ

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), hazırlamış olduğu ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının (SBDÖP) temel felsefesini toplam 12 ilkeye dayandırmıştır. SBDÖP temeline bu ilkeleri alarak inşa edilmiştir. Bu ilkeler arasında “Millî ve manevi değerleri merkeze alarak, öğrencilerin kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlâkî, sosyal ve kültürel yönlerden milli kimliklerinin gelişmesini temel alır.” ilkesi de yer almaktadır (URL-1).

SBDÖP’de 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda ifade edilen Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Milli Eğitimin Temel İlkelerine uygun olarak genel amaçlar yer almaktadır. Bu genel amaçların ilk maddesi “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, milli bilince sahip bir vatandaş olarak yetişmeleri” ifadesinin yer alması Sosyal Bilgiler Programının yönünü tayin etmede somut gösterge olarak yer almaktadır. Bununla birlikte genel amaçlar arasında yer alan ikinci madde de milli bir vurgu yer almaktadır ve bu madde şu şekilde ifade edilmiştir; “Atatürk İlke ve İnkılâplarının, Türkiye Cumhuriyeti’nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp; demokratik, lâik, milli ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları”. Genel amaçların ilk iki maddesini destekleyen ifadelere de yer verilmiştir. Bu maddeler;

- Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri
- Milli, manevi değerleri temel alarak ve evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,
- İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri amaçlanmaktadır şeklinde genel amaçlar arasında yer almaktadır (URL-1).

MEB’in hazırlamış olduğu SBDÖP’nin üzerine kurulduğu Temel Felsefe buna bağlı olarak belirlemiş olduğu Genel Amaçlar göz önünde bulundurulduğunda milli değerlerin öğretilmesinin bu amaca giden yolda önemli bir yeri olduğu ifade edilebilir. Milli değerlerin öğrencilere kazandırılmasında Eski Türkler başlığı altında incelenen ve günümüz Türkiye’sinin tarihteki temellerini oluşturan kültürel değerlerini içeren bu başlık büyük önem arz etmektedir. Fakat Türk tarihi üzerine yapılan araştırmalar göstermektedir ki; bugünkü Türkiye Cumhuriyeti tek nirengi noktası değildir. Türk milletinin tarihteki ilerleyişlerine bugün Türkiye’nin bulunduğu noktadan değil de tarihteki çıkış noktalarından bakarsak, Batı’da son bulan tek bir güzergâh değil, Orta Asya’nın doğusundan başlayıp dört bir yana giden, yol boyunca kesişen ve Avrasya’nın her köşesinde, hatta 1960’lardan itibaren dünyanın birçok köşesinde biten güzergâhlar görürüz (Findley, 2006).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Türkiye ve Türkmenistan sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan Eski Türklerle ait konular karşılaştırmalı bir bakış açısıyla incelenerek ders kitapları hakkında karar vericilere ve eğitim politikası belirleyicilere yararlı bir bakış açısı sunmak amaçlanmıştır. Ortak tarihi geçmişe sahip, iki devlet ve bir millet olarak tabir edebileceğimiz Türkiye ve Türkmenistan sosyal bilgiler ders kitapları ortak tarih anlayışı çerçevesinde ve “Eski Türkler” konusu

ekseninde analiz edilmeye çalışılmıştır. Etkili bir tarih öğretimi için önemli yeri olan ders kitapları üzerine yapılan çalışmalar tarih-sosyal bilgiler ders kitaplarına dolayısıyla tarih öğretimine verilen önemi ortaya koymaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın doğası gereği betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Betimsel tarama geçmişte ya da halen varolan durumu müdahale olmadan, mevcut haliyle ortaya koyan bir tarama modelidir (Büyüköztürk, 2016; Karasar, 2016) Betimsel taramaya uygun olarak doküman analizi (belgesel tarama) yapılmıştır. Doküman analizi ya da belgesel tarama, belli bir amaca dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerinin kapsamaktadır (Karasar, 2016). Doküman olarak iki ülkeye ait Sosyal Bilgiler ders kitapları incelenmiştir. Kitaplarda ortak özellikler belirlenmiş ve “Orta Asya Türk Devletleri, İpek Yolu, Türkler ve İslamiyet, Kültür ve Medeniyet” temaları çerçevesinde incelenmesine karar verilmiştir.

Çalışma Grubu

Türkiye’de okutulmakta olan 6. Sınıf Sosyal Bilgiler kitabı ile Türkmenistan’da okutulan 7. Sınıf Türkmenistan Tarihi kitabı karşılaştırılmıştır. Bu iki kitabın seçilmesinin sebebi araştırmanın konusu olan “Eski Türkler” konusunun ortaokul düzeyinde bu iki kitapta yer almasıdır.

Resim 1.Çalışma Grubunu Oluşturan Ders Kitapları

Tablo 1. Türkiye ve Türkmenistan’da İncelenen Ders Kitapları

Türkiye’de Kullanılan Sosyal Bilgiler Ders Kitabı		Türkmenistan’da Kullanılan Tarih Ders Kitabı	
Kitap Adı	Yayınevi	Kitap Adı	Yayınevi
Sosyal Bilgiler 6	Yakın Çağ	Türkmenistan Tarihi 7	Türkmen Devlet Neşriyat

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri 2016-2017 eğitim-öğretim yılında okutulan Türkiye’den Sosyal Bilgiler, Türkmenistan’dan ise Türkmenistan Tarihi güncel ders kitapları seçilmiştir. Kitapların birbirine yakın yaş gruplarına yönelik olması göz önünde bulundurularak 11-14 yaş grubunun sınıflarında öğrenciler için hazırlanan kitaplarla sınırlandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın yöntemi doküman incelemesidir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen bir olay veya olguyla ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin ve kaynakların incelenmesini kapsamaktadır. Sosyal bilimlerdeki araştırmalarda genellikle bu yöntem kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217). Belgesel tarama olarak nitelendirilen doküman incelemesi, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemini kapsar (Karasar, 2009: 183). Bu kapsamda araştırmanın konusunu oluşturan Eski Türklerle ait konular iki ülkenin ders kitapları göz önünde bulundurularak 4 ana tema üzerinden analiz edilmiştir. Bu dokümanların analiz edilmesi yorumsalcı bir yaklaşımı gerektirmektedir. Tarihi düşünce bakış açısıyla kitapların analizi (kitapta eski Türklerle ait konuların içeriği, konuların dağılımı, değerlendirme soruları, görseller vb. gibi özellikler) nitel yöntemler kullanılarak incelenmiştir. Belirlenmiş olan ülkelerin sosyal bilgiler ders kitaplarından doğrudan alıntılama yöntemiyle resimlerin ve metinlerin alınması araştırmanın güvenilirlik ve geçerliğini artırmıştır

BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA

Türkiye ve Türkmenistan Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki Eski Türklerle ilgili bölümler incelenmiş ve ortak olan dört ana başlık belirlenmiştir. Araştırmadaki bulgular bu başlıklar altında sunulmuştur.

1. Orta Asya Türk Devletleri (Hunlar- Kök Türkler)
2. İpek Yolu
3. Türkler ve İslamiyet
4. Kültür ve Medeniyet

Orta Asya Türk Devletleri

Orta Asya Finley (2006)'in tabiriyle; tarihteki Batı Türkistan'dan (bugünkü Türkmenistan, Özbekistan, Tacikistan, Kazakistan ve Kırgızistan), Doğu Türkistan'dan (Çin'in Şinciyang eyaleti, tarihteki Uygur ülkesi) ve Moğolistan'ın bir bölümünden ibarettir. Sıradağlar, doğudaki kuzeye açılan kurak kuşağı, batıdaki güneye açılan kuşaktan daha fazla böler. İki kuşağın hemen hemen birleştiği ve topografyanın ikisi arasında en kolay geçişe izin verdiği yer, kabaca bugünkü Türkmenistan'la çakışır. Büyük Okyanus'un kıyılarından başlayan Türk Medeniyetini Hazar Denizi'nin kıyılarına kadar taşıyan ülke Türkmenistan'dır. Türkmenistan'ın taşıdığı bu medeniyeti Avrupa'ya taşıyan ise Türkiye'dir. Bu açıdan bakıldığında Orta Asya Türk Devletlerinin mirasını diğer ülkelerle buluşturmada Türkiye ve Türkmenistan benzer görevler üstlenmektedir. İki ülke kitaplarındaki bu ortak başlık iki alt başlık altında sunulmuştur. Bu alt başlıklar; Hunlar ve Kök Türkler'dir.

-Hunlar

Türkiye'de kullanılmakta olan Sosyal Bilgiler kitabında; Oğuz Kağan destanıyla Büyük Hun Devleti anlatılmıştır. Devletin Hükümdarları ve Çin'le olan mücadele vurgulanmıştır. Kavimler Göçü anlatılmıştır. Görsel olarak iki fotoğraf, iki haritayla desteklenmiştir. Türkiye'de sosyal bilgiler ders kitabında Hunlar konusunun görsellerle destekli ve daha sade işlendiği görülmektedir. Ayrıca Eski Türkler ile ilgili konularda öncelikle öğrencileri düşünmeye, araştırmaya sevk eden hazırlık sorularının olması Türkiye ders kitaplarını Türkmenistan ders kitaplarından ayıran önemli özelliklerden birisidir.

Resim 2. Türkiye Sosyal Bilgiler Ders Kitabından Hunlar ile İlgili Görsel

Resim 3. Türkiye Sosyal Bilgiler Ders Kitabından Hunlar ile İlgili Görsel

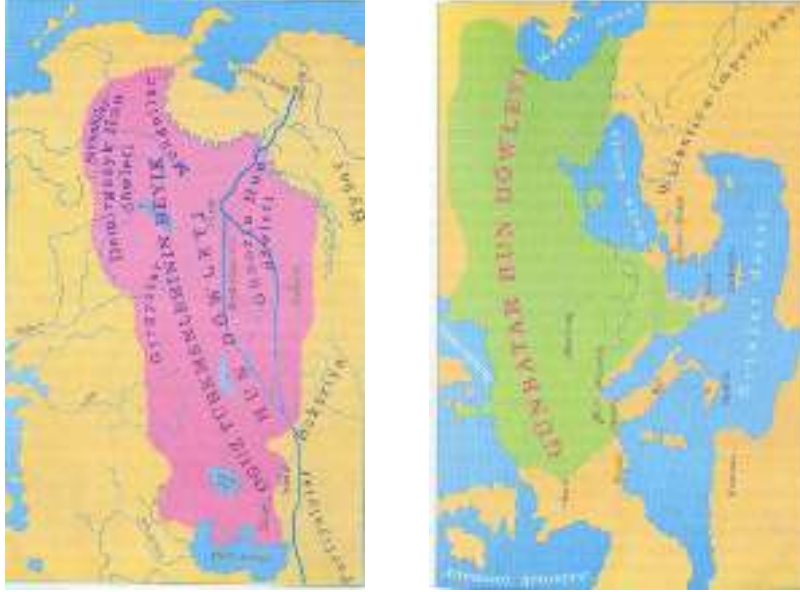

Türkmenistan Sosyal Bilgiler kitabında ise; Oğuz Türkleri hakkında genel bilgi verilmiştir. Oğuz Han'dan detaylı olarak bahsedildiği görülmektedir. “Oğuz han Türkmenin kurduğu devletine beş bin yıl zaman geçmiş. Oğuz han çok insanperver, anlayışlı, vatanperver, zeki birisi olmuş. O kendi nesillerine adaletli, mert ve cesur olmalarını öğüt etmiş. Türkmen halkı Oğuz hanı kendinin hanı olarak düşünüyor. O Türkmen dünyasının ikbalini kendi üzerine alan büyük handır. Oğuz hanın şeceresi Nuh peygamberden başlanıyor, onun babasına Gara han demişler. Belli tarihçi Rıza Nur Oğuz han Türkmen hakkında “...Yeryüzünü zapt ederek, beş tane Türk uruğuna isim vermiş Oğuz handır. O 116 yıl hükümdarlık etmiş ama bu yılların zamanı şimdiki yılların ölçeğinden az olmağı ... mümkün” denilerek, XX'nci yüzyılın başında yarattığı “Umumu türk tarihinde” yazıyor....” (s. 43) ifadesinde de görüldüğü gibi Türk tarihinde önemli bir yeri olan Oğuz Kağan hakkında birçok bilgiye yer verildiği ve bu bilgilerin detaylıca devam ettiği görülmektedir. Yine Hunlar ile ilgili şu ifadelerde kitabın içeriği hakkında bize bilgi vermektedir. “Hunların devrinde Oğuz Türkmenlerinin kendilerine özgü yasaları olmuş. Çinli tarihçilerin yazdıklarına göre” Onların kanunları hafif ve kullanmak için daha uygun olmuş”.Ağır cinayet yapanlar idam edilmiş. Oğuz Türkmenlerinde hırsızlık iğrenç cinayet sayılmış. Bu yüzden hırsızlık yapanlar sadece maddi varlıklarını değil ailesini de kaybediyormuş. Askeri intizamı bozanlara veya askerlik yapmayacağı diyenler idam

edilmiştir. Bu yasalar Mete hanın devrinde güçlü ordunun türemesine ve Hun devletinin Asya da en kuvvetli devlet olmasını sağlamış.” (s. 165).

Yine aynı kitapta Türklerin ana yurdu detaylı olarak tasvir edilmiştir. Gök Tanrı inancı, Çin’le mücadele ve Kavimler Göçü anlatılmıştır. Türkmenistan ders kitabında konunun aktarımının daha derinlemesine ve detaylı işlendiği görülmektedir. Görsel olarak iki harita ile desteklenmiştir. Görseller resim 3’de yer almaktadır:

Resim 4. Türkmenistan Tarihi Ders Kitabından Hunlar ile İlgili Haritalar

İki devletin kitaplarında da Eski Türkler konusunun başlangıcı olarak “Büyük Hun Devleti” ve bu devletin yöneticisi olarak da Oğuz Han anlatılmıştır. Oğuz Han bazı kaynaklarda Mete Han olarak geçmektedir ve bu iki hükümdarın aynı olduğu ifade edilmektedir. İki isimle anılmasının sebebine Gökalp (2015), Süleyman Paşa’nın tespitiyle açıklık getirmiştir: “Avrupa tarihlerindeki Hunların, Çin tarihindeki Hiung-nular olduğunu ve bunların Türklerin ilk dedeleri bulunduğunu ve Oğuz Han’ın Hiung-nu Devleti’nin müessisi (kurucusu) (Mete) olması lâzım geldiğini bize ilk defa öğreten Süleyman Paşa’dır.” Buradan da anlaşılacağı üzere Mete Han ve Oğuz Han aynı hükümdara verilen iki isimdir. Hun tarihi Oğuz Han ile başlar. Ama Hun tarihi ne Oğuz ne de Teoman ile başlar. Çin kaynaklarına göre; Hunlar, Oğuz ve babası Tumandan önce de vardılar ve sürekli bir araya geliyor, birleşiyor ve dağılıyorlardı. Oğuz Han’dan önce Teoman devleti kurmuş daha sonra Oğuz Han, devleti imparatorluk haline getirmiştir. M. Ö. 1000 yıllarının başında en eski Türk devleti olarak ortaya çıkmıştır (Atalay, 2014). Türkiye ve Türkmenistan Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan Eski Türkler konusunda, Türklerin tarih sahnesine çıkışlarının Büyük Hun Devleti’yle anlatılmaya başlaması iki devletin ortak tarihinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Orta Asya’da yaşam koşullarının ağırlaşması ve kaynakların yetersiz hale gelmesiyle birlikte Hunlar, Batı yönünde bir harekete başladı ve 374 yılında Türkler böylece Avrupa topraklarında yer almaya başladı. Ostrogot ve Vizigotlarla karşılaşan Türkler bu toplulukları mağlup etti ve bu topluluklar arasında büyük endişeye yol açtı. Bu toplulukların batıya doğru hareketi Kavimler Göçü’nü başlattı (Ceylan, 2015; Koca, 2002). Kavimler Göçü sadece Türk Tarihi için değil aynı zamanda Avrupa tarihi için de önemlidir. Hunların başlatmış olduğu bu göç,

Trakya'dan başlayarak, Fransa, İspanya, Kuzey Afrika ve Britanya'ya kadar olan geniş Roma toprakları içerisinde büyük karışıklıklara yol açmıştır. Bu karışıklıkla başa çıkamayan Roma İmparatorluğu yine Hunların yardımıyla düzeni sağlayabilmiştir. Türk Dünyası açısından bakıldığında ise Hunların Avrupa'ya giderken açmış oldukları Kuzey Yolu daha sonra gelen Türklere (VI. yüzyılın ortaları Avarlar, VII. yüzyılın ikinci yarısından sonra Bulgarlar, Peçenekler, Uzlar (Oğuzlar) ve IX-XI. yüzyıllar arası Kumanlar/Kıpçaklar) hizmet etmiştir (Czegledy, 1999). Bu açıdan bakıldığında her iki devletin de büyük tarihi olayları başlatan ve sonlandıran, yaptıklarıyla etkisi günümüze kadar devam eden sosyolojik ve siyasi olayları yönlendiren büyük ve önemli bir topluluğa ait olma duygusunu yeni nesillere aktarmak amacı güttüğü söylenebilir. Büyük Hun Devleti anlatılırken Oğuz Han'ın, Kavimler Göç'ünün üzerinde durulması ve Çin Devleti'yle olan mücadeleye önem verilmesi ortak değerlerimizin olduğu kadar ortak tehditlerimizin de olduğu şeklinde ifade edilebilir.

-Kök Türkler

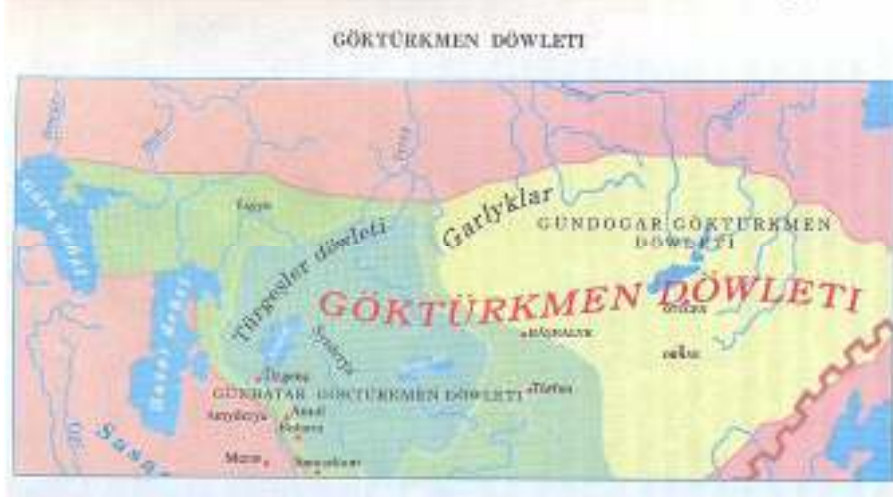
Türkiye'de kullanılmakta olan Sosyal Bilgiler kitabında; Ergenekon Destanıyla Kök Türklerin siyasi durum ve ekonomik yaşamı anlatılmıştır. İçerik olarak Kök Türk Devletinin kuruluşu, hükümdarlar ve Çinlilerle olan mücadele anlatılmıştır. Orhun Yazıtları hakkında bilgi verilmiştir.

Resim 5. Türkiye Sosyal Bilgiler Ders Kitabından Kök Türkler ile İlgili Görsel

Türkmenistan'da kullanılmakta olan Sosyal Bilgiler kitabında ise; Kök Türk Devleti'nin kuruluşu, yükselişi, yıkılışı yaşayış şekilleri ve hükümdarları hakkında detaylı olarak bilgi verilmiştir. Kök Türk devleti "*Göktürkmenlerin Devleti*" olarak ele alındığı görülmektedir. Kök Türk Devleti'nin bayrağı ve üzerindeki Kurt Başı hakkında detaylı anlatımla bilgi verilmiştir. Orhun Yazıtları ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Kök Türk Devleti'nin dış siyaseti ve komşu devletlerle ilişkileri detaylı olarak anlatılmıştır. Bu açıdan bakıldığında Türkmenistan ders kitaplarının Kök Türk tarihine daha detaylı yer verdiği söylenebilir.

Resim 6. Türkmenistan Tarihi Ders Kitabından Gök Türkler ile İlgili Haritalar

Resim 7. Türkmenistan Tarihi Ders Kitabından Gök Türkler ile İlgili Metin Örneği

Göktürkmenleriň ıceri we dasary syýasaty, Göktürkmenler enceme döwletler bilen syýasy-ykdysady, medeni gatnasyklarda bolupdyrlar. Bu gatnasyklar diňe bir göktürkmenleriň medeniýetini, ykdysadyýetini baýlaşdyrman, eýsem, gatnasykda bolan beýleki halklaryň hem syýasy-ykdysady we medeni taýdan ösmeklerine täsirini ýetiripdir.

Muhan hanyň (553-572 ý.) hanlyk eden döwründe

Büyük Hun Devleti egemenliğinde ya da komşu devletlerin (Çin vb.) boyunduruğunda bulunan çeşitli Türk toplulukları Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarında, Tabgaç, Kök Türk, Türgiş, Karluk, Uygur, Oğuz, Bulgar, Sabar, Hazar, Kuman Peçenek vb. gibi türlü adlar altında ve yeni, güçlü devletler, imparatorluklar kurarak yaşamaya devam etmişlerdir. Bu devletlerarasında yer alan Kök Türkler (552-745), “Türk” kelimesini devletin resmi adı olarak kullanan ilk devlet olması bakımından önem arz etmektedir (Koçsoy, 2002). Kök Türk Devletinin detaylı olarak iki devletin de kitaplarında yer alması iki devletin de soyuna ve soydaşlarına verdikleri önem olarak yorumlanabilir.

İki devletin kitaplarında anlatılan Türk devletleri birbirinin devamı olarak değil de ayrı ayrı devletlermiş gibi parça parça sunulmuştur. Daha doğrusu anlatılan devletlerde yaşayan toplulukların bir ve akraba oldukları vurgusu öne çıkmamaktadır. Türk Devletlerinde hanedanın kutsal sayılmasından ötürü birçok devlette sadece hanedan değişimi olmuştur. Hanedanın kutsal bir varlık sayılması, onun düşmesiyle devletin yok olduğu düşüncesini doğurmuştur. Hâlbuki bu gibi hallerde değişen şey, zamanımızın kabine değişmeleri ile kıyaslanabilecek kadar basittir (Atsız, 2015).

İki devletin kitaplarında tespit edilen bir diğer husus Çin Devleti’ne karşı olan mücadele olmuştur. Bu mücadelede vurgulanan nokta Çin Devleti’nin sürekli olarak Türk Devletleriyle savaş halinde olduğudur. Arslan (2016) yapmış olduğu çalışmasında Çin’in 56 farklı millet ve

dine dayalı heterojen toplumsal yapısını sahip olduğunu ve bu yapıda önemli bir yer tutan Türklere asimilasyon teknikleri uyguladığını belirtmiştir. Bu noktadan hareketle iki devletin de bu tehlikenin farkında olduğu ve bunu yeni nesillerine aktarmak istediği yorumu yapılabilir.

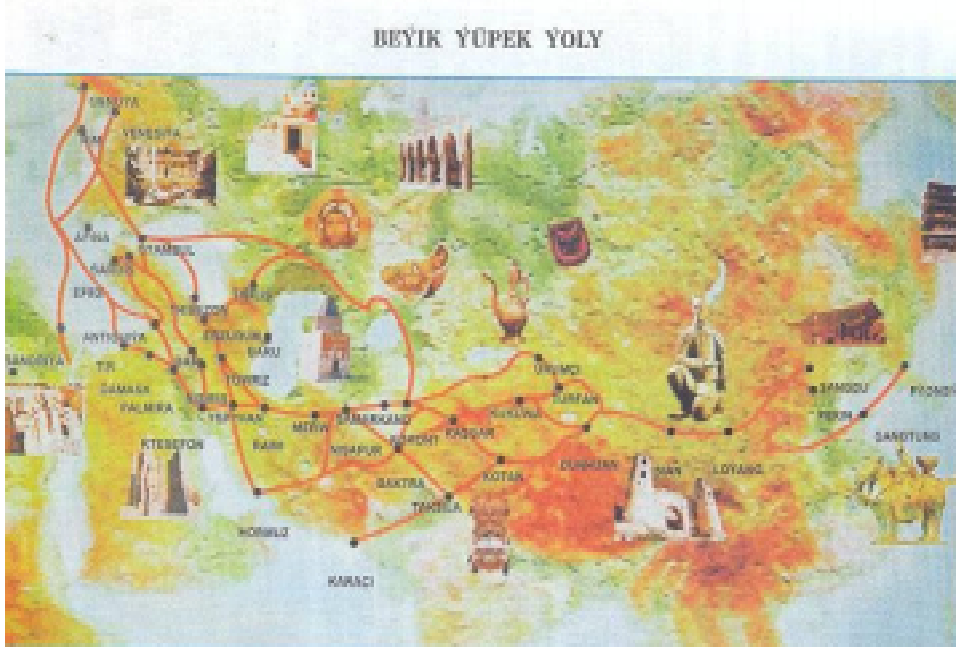
1889'da Kül Tigin ve Bilge Kağan bengu taşlarının bulunmasından hemen sonra 1893'te Kök Türk yazısının çözülmesi Türk tarih araştırmalarında milat olarak değerlendirilebilir (Halaçoğlu, 2002). Orhun Kitabelerinde sıkça geçen Türk kelimesi yine iki devletin soydaşlarına ve soyuna verdikleri önemi gösteren bir tespit olarak ifade edilebilir. Ayrıca Kök Türklerin de gelenek ve göreneklerine çok bağlı oldukları Orhun kitabelerinden anlaşılmaktadır. Bilge Kağan milletine Çin kültürünün cazibesine kapılmalarını tavsiye ediyor. Çin ülkesine yerleşenlere, Çince unvanları kabul edenlere, yaptıklarının yanlış olduğunu anlatıyor (Durmuş, 2008). İki devletin de kitaplarında yer alan Orhun Kitabeleri ve bu kitabelere verilen önem ortak bir özelliktir. Bu başlığın ortak tarih, kültür ve medeniyet bilinci oluşturmada önemle bir yere sahip olduğu ifade edilebilir.

İpek Yolu

Türkiye'de kullanılmakta olan Sosyal Bilgiler kitabında; İpek Yolu'nun coğrafi konumu hakkında bilgi verilmiştir. İpek Yolu'nun hâkimiyeti için Türkler ve Çinliler arasındaki mücadeleler anlatılmıştır. İpek Yolu'nda ticareti yapılan ürünler hakkında bilgiler verilmiştir. Görsel olarak İpek Yolu haritası verilmiştir.

Türkmenistan'da kullanılmakta olan Sosyal Bilgiler kitabında ise; İpek Yolu'nun coğrafi konumu detaylı olarak verilmiştir. İpek Yolu ticaretinin önemi ve İpek Böcekleriyle ilgili detaylı bilgiler yer almaktadır. İpek Yolu'nda ticareti yapılan ürünler hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Görsel olarak İpek Yolu haritası verilmiştir. Görsel resim 8'de yer almaktadır.

Resim 8. Türkmenistan Tarihi Ders Kitabında İpek Yolu Haritası

İpek yolu güzergâhında Asya, Ortadoğu ve Anadolu tarihte en görkemli medeniyetlerin geliştiği bir bölgedir. Dünya tarihi büyük oranda bu bölgeye dayanarak şekillenmişti. Bu şekillenmede tarihi yolların büyük önemi vardı. Bu tarihi yolların en önemlisi hiç şüphesiz İpek

Yoludur. İnsanlığın ortak mirasını üzerinde taşıyan tarihi ticaret yolu, 19. yüzyılda bu isimle adlandırılmaya başlandı (Atasoy, 2010). İpek en kârlı maldı, ama bu güzergâhlarda Çin porseleni, Sibiryâ kürkü, Baltık kehribarı, ilaç ve köle ticareti de yapılırdı. Sadece ticaret için kullanılmıyordu bu yollar; düşünceler ve inançlar da bu yollardan aktarılıyordu. 16. yüzyıla kadar İpek Yolu ağı dünyanın en önemli iletişim ve alışveriş sistemi olarak kaldı. Bin yıl boyunca bu yolu denetleyenler, esas olarak Türkler ve Moğollardı (Findley, 2006). Bu yol batıda Anadolu'ya kadar uzanıyordu ve doğunun sahip olduğu kültür ve medeniyeti taşımada en önemli güzergâhtı. Bu yolun kontrolünü elinde bulunduran sadece ekonomik olarak değil aynı zamanda kültür ve medeniyet olarak da gelişmekteydi. Orta Asya'dan getirilen göçebe kültürü, Arap Yarım Adasından getirilen İslam medeniyeti ve Anadolu'da hâlihazırda bulunan tarım kültürüyle harmanlanıp 1071 Malazgirt Zaferi'yle Türklerin hâkimiyetine geçen bu kadim coğrafyada Türkiye'nin kültür ve medeniyeti kadim şekilde meydana gelmiştir. Anadolu Haber Ajansının 28.11.2016 tarihli haberinde Türkmenistan Devlet Başkanı Gurbangulu Berdimuhamedov'un ifadesi şu şekilde yer almaktadır (URL-2): "*Türkmenistan-Afganistan-Tacikistan Demiryolu Hattı'nın ilk etabını hizmete sunmaktan mutluluk duyduklarını belirterek, "Büyük İpek Yolu yeniden kuruluyor. Bu hat, sadece iki ülke için değil, Asya, Avrupa ve komşu ülkelerin büyümesine destek olacak."* Yılmaz (2015), uluslararası bir gazeteye vermiş olduğu mülakatta "*Bu yol 2000 yıldan beri bölgede yaşayan kültürlerin, dinlerin, ırkların izlerini taşımakta ve olağanüstü bir tarihsel ve kültürel zenginlik sunmaktadır.*(URL-3)" Bu ifadeden de anlaşıldığı üzere İpek Yolu'nun önemi günümüzde de devam etmektedir. Bu yol sadece Türkiye ve Türkmenistan için değil aynı zamanda tüm Asya ve Orta Doğu devletleri için stratejik önem arz etmektedir (URL-3). Bu kadar büyük bir coğrafyayı ilgilendiren, ekonomik, kültürel ve sosyal açıdan hayati gereklilik taşıyan bu konunun iki ülke kitaplarında yer alması beklenen bir tespittir. Yeniden oluşturulmaya çalışılan Büyük İpek Yolu projesine yeni nesilleri hazırlamak için bu konu üzerinde daha fazla durulmasının gerekliliği bir öneri olarak sunulabilir.

Türkler ve İslamiyet

Türkiye'de kullanılmakta olan Sosyal Bilgiler kitabında; Türklerin İslamiyet'le tanışması anlatılmıştır (Talas Savaşı-Abbasiler). Eski Türk dini Gök Tanrı inancı ile İslamiyet arasındaki benzerlikler anlatılmıştır. Türklerin İslamiyet'i kabulüyle meydana gelen Türk İslam kültürünün ürünü olan eserler hakkında bilgi verilmiştir. Görsel olarak bir resimle desteklenmiştir.

Türkmenistan'da kullanılmakta olan Sosyal Bilgiler kitabında ise; İslam'ın Türk kültürüne etkisinden bahsedilmiştir. İslamiyet'in somut eserleri olan medreseler, camiler ve mescitlerden örnekler verilmiştir. İslamiyet'ten övücü sözlerle bahsedilmiştir. "*İslam dini şahsın gelişmesinde, ruh isteğini tatmin etmeye tesir edici bir doktrindir.*" Görsel olarak herhangi bir bulguya rastlanamamıştır. Türkmenistan'da kullanılmakta olan Türkmenistan Tarihi 7 kitabında şu şekilde ifade edilmiştir: "*İslam dini şahsın gelişmesine, ruhi isteğini tatmin etmeye tesir edici doktrindir. O her bir müslümanın yetim-esire, yaşlılara sahiplik insanlara rahmet etmeyi söylüyor. Yalandan yemin etmeyi, yalan söylemeyi, ticarete ölçüden az vermeyi yasak ediyor ve onları büyük günah sayıyor. İslam sarhoşluğu ve hırsızlığı çok yasaklıyor. Bundan başka da her bir insanın yaptığı yanlışlıkları için tövbe etmeyi öğreterek, insanda ahlak düşüncesini terbiyeliyor. Onun için İslam'ın Türkmenistan'da yerleştiği zamanından başlamış.*"

Safa (1978)'nin belirttiği gibi; İlimsiz ve dinsiz bir medeniyet yoktur. İstisnasız her medeniyet bir dine dayanır. İslamiyet öncesi Türk toplulukları Budizm, Zerdüştlük, Manihaizm, Hıristiyanlık ve Yahudilik gibi inançlarla tanışmışlar ve zaman zaman bu inançları

benimsemişlerdir. Fakat bu inanışlar bazı Türk boyları hariç süreklilik gösterememiştir. Bu inanışların Türk karakterine uymadığı için devamlılığı olmamıştır (Barthold, 2004). Göktürk Hakanı Bilge Kağan bir Budist heykeli yaptırmak istediğinde; veziri buna karşı çıkmış ve Budizmin öğretilerinin Türklerin savaşçı karakterine zarar vereceğini ifade ederek Bilge Kağan'ın bu fikirden vazgeçmesini sağlamıştır (Roux, 2001). Türkler, İslam diniyle tanıştıklarında ise bu durum tamamen değişmiştir. İslam dini Türklere tanıdık, bilindik gelmiştir. Bunun sebepleri arasında en belirgin olanı Türklerin her şeyin yaratıcı olan ve gücü her şeye yeten Gök Tanrıya inanmaları ve İslam'ın cihat emri gösterilebilir. Bunu yanında İslam'ın ahlak ilkeleriyle Türklerin ahlak ilkelerinin çok benzemesi Türklerin İslamiyet'i kolay benimsemesini sağlamıştır (Ahmedova, 2006; Kitapçı, 1994; Özkaya, 1996; Taşağıl, 2004). Bu bilgiler göz önünde bulundurularak düşünüldüğünde ortaokul çağındaki öğrencilere İslamiyet'in ve Türklüğün birbirini tamamlayan, ayrılmaz bir bütünlük sağlayan değerlerimizin öğretilmesinde milli birlik ve beraberlik anlayışımız açısından önemli bir yeri bulunmaktadır. Her iki ülke kitaplarında da İslam Kültür ve Medeniyetinden övücü ifadelerle bahsetmiştir. Bu ifadelerde İslam'ın Türklüğe, Türklüğün İslam'a sağladığı önemli katkılara yer verilmiştir.

Türkiye'deki kitaplarda yer alan Gök Tanrı inancı ve İslamiyet arasında benzerliklerin ifade edilmesi İslam dininin, Türk kültür ve medeniyetinin doğasıyla bir bütünlük arz ettiğinin göstergesi olarak yorumlanabilir (Döğüş, 2008).

Kültür ve Medeniyet

Türkiye'de kullanılmakta olan Sosyal Bilgiler kitabında; Türk Devletlerinde kutlanan Nevruz Bayramı hakkında bilgi verilmiştir. Düğün ve kına törenlerinden bahsedilmiştir. Dünyanın en eski halısı "Pazırık Halısı" hakkında bilgi verilmiştir. Geleneksel Türk el sanatlarından ahşap süslemeciliği ve çinicilik hakkında bilgi verilmiştir. Görsel birçok resimden faydalanılmıştır.

Türkmenistan'da kullanılmakta olan Sosyal Bilgiler kitabında ise; Ergenekon Destanından ayrıntılı olarak bahsedilmiştir. Edebi eserlerden özellikle "Korkut Ata" üzerinde durulmuştur. Edebiyat, astroloji, eğitim (medrese, matematik, coğrafya, tarih) hakkında bilgiler verilmiştir. Görseller bulunmamaktadır. Yine bu tema altında da Türkiye'de aktarılabilecek bilgiler daha çok sade, anlaşılır ve görsel destekli sunulurken, Türkmenistan da derinlemesine yoğun bilgi aktarımı yapıldığı görülmektedir.

Kültür ve medeniyet her ne kadar aynı başlık altında sunulsa da aslında farklı anlamlar taşımaktadır. Kafesoğlu (2015)'na göre bu tanımların ortak noktalardan biri "kültür"ün her topluluğun kendine mahsus yaşayış ve davranış tarzı olmasıdır. Kültürün bu şekilde ifade edilişi Gökalp (2015) tarafından yapılan tarifte daha anlaşılır olarak belirmektedir: "*Hars (kültür), bir milletin dini, ahlaki, hukuki, muakalevi, bedii, lisani, iktisadi, fenni hayatlarının ahenkli mecmuasıdır*". Demek ki, belirli bir topluluğa ait sosyal davranış ve teknik kuruluşlar "kültür"ü meydana getirmektedir. Medeniyet ise Kafesoğlu (2015)'na göre başka bir anlam ifade etmiş ve medeniyeti milletlerarası ortak değerler seviyesine yükselen anlayış, davranış ve yaşama vasıtaları bütünü olarak tanımlamıştır. Gökalp (1995) kültürü milli, medeniyeti ise uluslararası bir kavram olarak ifade etmiştir. Başlangıçta her kavmin bir harsı olduğunu ve bu hars yükseldikçe medeniyetin ortaya çıkacağını ifade etmiştir.

Kültür ve medeniyet birbirinden ayrı kavramlar olsalar dahi birbirini tamamlayan nitelikte kavramlardır. Farklılık ya da benzerlikleri üzerinde görüşler ifade edilmesine rağmen birçok kaynaktan "Kültür ve Medeniyet" başlığı altında sunulmaları bunun bir ispatı olarak değerlendirilebilir. Bu tespitler göstermektedir ki; gelişip olgunluğa erişmek isteyen bir

medeniyet, gelip geçmiş ve yaşamakta olan bütün medeniyetlerden faydalanmalı ancak kendi orijinalliğini, yarattığı eserlerde göstermelidir. Batı medeniyetine katılmak yerine eskiden olduğu (Selçuklu ve Osmanlı) gibi medeniyetimizi yeniden yaratmak esas olmalıdır (Ersöz, 1963).

Türkiye ve Türkmenistan'ın aynı topluluğa ait olduğu düşünüldüğünde kültür ve medeniyet konusunda benzerliklerin fazla olması beklenen bir sonuçtur. İki ülkenin ders kitaplarındaki verilen bilgi ve görsellerdeki farklılıklar ise ayrışmadan ziyade birbirini tamamlayan bir nitelik taşımaktadır.

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Türkiye ve Türkmenistan'da kullanılmakta olan Sosyal Bilgiler kitaplarında anlatılan Eski Türklerle ilgili konular genel olarak ortak olmakla birlikte bu konuların sunuluş tarzlarında bazı farklılıklar görülmektedir. Örneğin; Her iki ülkenin de kitaplarındaki anlatımda Çin'le olan mücadeleye yer verilmesi belirgin bir özellik olarak ön plana çıkmaktadır. Sosyal Bilgiler dersinin miğfer ders olduğu düşünüldüğünde, her iki ülkenin de "Çin" konusundaki hassasiyeti bulunmaktadır denilebilir.

Her iki ülke de anlatımlarında destanlar önemli bir yer tutmaktadır fakat anlatış tarzı olarak Türkiye'de daha çok hikâyeleştirme tercih edilirken, Türkmenistan'da yaşanmış günlük bir olay anlatılır gibi, gerçek yaşamdan bir kesit tarif edilmesine anlatım sergilenmiştir. Destanların geçtiği yerler ve destanlardaki kişiler detaylı olarak tasvir edilmiştir. Mit, efsane ve destanlar bir yandan öğrencinin hayal gücünü zenginleştirip onlara bir takım soyut kavram ve olayları açıklar, diğer yandan da milli değerlerin aktarımını sağlayarak bireye milli bir kimlik kazandırmada önemli rol oynar (Demircioğlu & Tokdemir, 2008; Yılar, 2005). Destanlar, kahraman ve kahramanlık kavramlarını belirli olay örgüleri çerçevesinde anlatarak; milli bütünlük ve beraberliğin tesisini ve devamlılığını ülküleştiren bir anlayışla oluşturulmuş sözlü tarih eserleridir (Şimşek, 2001). Koçak (2011) yaptığı çalışmada destanların ait oldukları toplumun ideallerini, geleneklerini, inançlarını, törenlerini, dünya görüşlerini yani bütünüyle kültürlerini yansıttığını ifade ederek örnek olarak Oğuz Kağan Destanını vermiştir. Oğuz Kağan Destanının tamamen Türk dünya görüşünü yansıttığını ve Oğuz Kağan'ın Türk gelenek ve törenlerini uygularken, bir kısmını da bizzat meydana getirdiğini belirtmiştir.

Aynı toplum, aynı millet içerisinde, amaç ve hedefi belirlenmemiş veya amaç ve hedefinde saptırılmış, politik görüş ve heveslere terk edilmiş, istikrardan yoksun bırakılmış, yaz-boz tahtası haline getirilmiş öğretim ve eğitim faaliyetlerinin etkisinde kalan millet evlatlarının birbirinden koptuğu, birbirine düşman ve hasım kesildiği görülebilir (Ökte, 1985). Türk Dünyasını yeniden kaynaştırmaya yönelik çalışmaların bir ihtiyaç haline geldiği söylenebilir. Türklerin yaşadıkları bölgelerde ve dünyada gelişen ve değişen şartlar Türklerin ortak değerler ve çıkarlar etrafında bir araya gelmelerini ve anlamlı birlikler oluşturmalarını gerekli kılmaktadır (Alyılmaz, 2015). Türk dünyasındaki eğitim ve öğretim faaliyetleri noktasında çok düşük seviyede bir işbirliği bulunmaktadır. Dolayısıyla eğitim ve öğretimde birliğin sağlanmasına yönelik ciddi hiçbir çalışma bulunmamaktadır (Arslan, 2016).

İki devlet bir millet olarak ifade edebileceğimiz Türkiye ve Türkmenistan'ın "Eski Türkler" başlığı eksenine giren konuların temelde aynı kaynaktan istifade ettiği dikkate alındığında; ortak bir tarih, kültür ve medeniyet bilinci oluşturmak amacıyla "ortak komisyon" kurularak

çalışmalar yapılmasının her iki ülkenin yetiştirdiği nesiller için faydalı sonuçlar meydana getireceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Altun, A. (2014). İlkokul ve Ortaokul Öğrencilerinin Tarih Kavramına İlişkin Algılarının Ölçülmesi. *Kuram ve Ahmedova, Z. (2006). Türkler Arasında İslâmiyet'in Yayılmasında Tasavvufun Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- Alyılmaz, C. (2015). "Türk Dünyası Vatandaşlığı"na Doğru. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 4(1), 69-76.*
- Arslan, S. (2016). Türk Dünyasının Birlikteliğinde Kültürün Rolü. *Turkish Studies, 11(2), 149-216.*
- Atalay, C. (2014). Asya Hun Devletinde Mao-Tun (Metehan) Dönemi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 16(2), 107-109.*
- Atasoy, F. (2010). Küreselleşme Çağında Yeniden İpek Yolu. *Bir Kültür Koridoru Olarak İpek Yolu Sempozyumu, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Antalya.*
- Atsız, H. N. (2015). *Türk tarihinde meseleler* (13. Baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat AŞ.
- Barthold, V., V. (2004). *Orta Asya Türk Tarihi*. (Çev: Hüseyin Dağ). Ankara: Divan Kitap.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ceylan, A. (2015). Taştaki Türkleri Okumak. *Türkiz Dergisi, 6(34), 9-52.*
- Czegledy, K. (1999). Turan Kavimlerinin Göçü. (Çev. Günay Karaağaç). İstanbul: Turan Kültür Vakfı.
- Demircioğlu, İ. H., & Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik. *Değerler eğitimi dergisi, 6(15), 69-88.*
- Döğüş, S. (2008). Avrasya Steplerinde İlk Gaziler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (20), 329-354.*
- Durmuş, İ. (2008). Eski Türk Devletlerinin Oluşumunun Temel Unsurları. *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi, 1(2), 25-45.*
- Ersöz, M. (1963). Hars ve Medeniyetin Dinamik Tanımları. *Eğitim Dergisi, 1(5).*
- Esenov B. (2009). Türkmenistan Tarihi 7. Türkmen Devlet Neşriyat Gullugy.
- Findley, C. V. (2006). *Dünya Tarihinde Türkler*. (Çev. Ayşen Anadol). İstanbul: Timaş Yayınevi.
- Gökalp, Z. (1995). *Hars ve Medeniyet*. İstanbul: Toker Yayınları.
- Gökalp, Z. (2015). *Türkçülüğün esasları*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Halaçoğlu, Y. (2002). Türk Tarihi Üzerine Çalışmalar. *Türkler Ansiklopedisi, 1(8-33).*
- Kafesoğlu, İ. (2015). *Türk milli kültürü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kitapçı, Z. (1994). *Orta Asya'da İslamiyet'in Yayılışı ve Türkler*. Konya: Damla Matbaacılık.
- Koca, S. (2002). Türklerin Göçleri ve Yayılmaları. *Türkler Ansiklopedisi, 1(992-1014).*
- Koçak, K. (2011). *Eski Türklerde devlet gelenekleri ve törenleri: Tarih öncesi devirlerden Türklerin İslam dini medeniyetine girişine kadar*. Doktora Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.
- Koçsoy, Ş. (2002). Türk Tarihi Kronolojisi. *Türkler, c, 1, 73-188.*
- Yılar, Ö. (2005). Mit-Efsane ve Eğitim. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (11), 382-392.*
- Ökte, E. Z. (1985). Tarihin Türklüğün, Türkiye'nin Meseleleri. *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi Dün/Bugün/Yarın, 5, 2-4.*

Özkaya, N. (1996). “*Türkler Neden Müslüman Oldular?*”, Türklük ve İslamiyet. Adana

Roux, J. P. (2001). *Orta Asya Tarih ve Uygarlık*. İstanbul: Kabalcı Yayınları

Safa, P. (1978). *Doğu-Batı Sentezi*. İstanbul: Yağmur Yayınları.

Şimşek, A. (2001). Tarih Eğitiminde Efsane ve Destanların Rolü. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(3).

Taşgılı, A. (2014). Karlukların Coğrafi Dağılımı Üzerine. *Türkiyat Mecmuası*, 24(1), 75-89.

Tekten, Z. (2015). İlköğretim Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabı. Ankara: Yakın Çağ Yayınları

URL-1: <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=71> 21.01.2017 tarihinde ulaşılmıştır.

URL-2: <http://aa.com.tr/tr/dunya/turkmenistan-afganistan-tacikistan-demiryolu-hattinin-ilk-etabi-acildi/694538?amp=1> 22.01.2017 tarihinde ulaşılmıştır.

URL-3: <https://tr.sputniknews.com/columnists/201506031015787854/> 22.01.2017 tarihinde ulaşılmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

Old Turks in Social Studies Course Books: Turkiye and Turkmenistan

Introduction

This topic has great importance in the history of including cultural values form the basis of Turkey and examined under the title of ancient Turks. However, research on Turkish history shows that the Republic of Turkey is not the only point. If the Turkish nation is viewed from the starting point in history, not to the point where today Turkey is located in progress, it is seen that there is not a single route ending in the West. There are various routes starting from the east of Central Asia, intersecting, and ending at every corner of Eurasia, even from the 1960s on many corners of the world (Findley, 2006).

This study aimed to examine the issues related to Old Turks in the Social Studies textbooks of Turkey and Turkmenistan using a comparative perspective and to provide a useful insight into decision makers and policy makers about textbooks.

Method

Descriptive survey method, suitable for the nature of the study, was employed in the study. Document analysis was carried out in accordance with the descriptive survey method. As a document, Social Studies textbooks of the two countries were examined. The common features of the textbooks were determined and they were examined within the framework of "Central Asian Turkish States, Silk Road, Turks and Islam, Culture and Civilization". Data obtained from the textbooks of "Social Studies" used in Turkey and "History of Turkmenistan" used in Turkmenistan in the 2016-2017 academic year. Considering that textbooks were appropriate for close age groups, the study was limited to the textbooks prepared for students in classes of 11-14 age group. The analysis of textbooks from the viewpoint of historical thought (the contents of the subjects of old Turks, distribution of subjects, evaluation questions, visuals etc.) was examined using qualitative methods. The retrieval of pictures and texts by direct quotation from social studies textbooks in selected countries increased the reliability and validity of the study.

Findings

In social studies textbooks being used in Turkey, Oguz Kagan epic and Great Hun Empire was defined. The struggle of the State's rulers and China was emphasized. Tribes Migration was explained. It was visually supported with two photos and two maps. In the textbook of Turkmenistan Social Studies, general information about Oghuz Turks was provided. Referring to the Oguz Khan, the main dynasty of the Turks was described in detail. Tengrism, the struggle with China and the Migration of the Tribes were studied. When the textbook of Turkmenistan was examined, it was understood that the transfer of the subject was deeper and more detailed. Turkey and Turkmenistan situated in Social Studies textbooks "Old Turks", about the start of the Great Hun Empire meant by the Turks to exit the stage of history can be interpreted as an indication of the common history of the two states.

In social studies textbook used in Turkey, Ergenekon Epic and the political and economic situation of Gokturks was described. The establishment of the Gokturks State, the rulers, and the struggle with the Chinese were told. Information on the Orkhun Inscriptions was given. In the Social Studies textbook being used in Turkmenistan, detailed information about the establishment, rise, demolition and the rulers of Gokturks was given. The flag of the Gokturks

and the wolf head on it were explained in detail. Orkhun Inscriptions were also discussed in detail. The foreign policy of the Gokturks and its relations with neighboring states were explained in detail.

Results

It was understood that topics of the social studies textbooks of Turkey and Turkmenistan described the old Turkish, but some differences in the overall way of presenting of the topic. Topics in textbooks in Turkey visualized as more simple and plain described, while Turkmenistan was presented in more depth and detail. It was seen that the conscious of two states one nation was reflected in the textbooks.